

mimezis mimezis romana (V)

III rađanje romana u nekoliko nastavaka
s dve ruke

od petrinovića i pisareva

DRUGI PUT PRVA PRAVA GLAVA (valjda i posled-
nji),

III

VELIKA PLJAČKA

O čemu sve neće biti ovde reči! ali između ostalog o tome kako je jadni i na ivici snage i strpljenja, Đorđe Pisarev, napravio plan (ubitačan i teško izvodljiv), vrelog i sparnog 20. juna, godine 1982, o otmici junaka (makar i nasilnoj), posle velike svađe s Petrinovićem. Na osnovu autentičnih i usputnih zabeleški, dnevnčkih zapisa, zapamćenih događaja, napisao i ispričavao Petrinović, nesebično žrtvujući sebe, provodeći užarene letnje dane za piscinom mašinom i zaboravljajući uvrede Pisareva, oprštajući mu gramzivo svojstvo i egolističku želju za slavom koju će pribaviti sebi kao junačić ove dosta mizerne glavnice; dakle, po Petrinoviću, a o avanturama Pisareva.

Sve je počelo uobičajeno, uhodanim tokovima, uostalom kao što počinje svaki uvod u veliku i nevladenu avanturu, prijateljskom raspravom u kojoj sam uglavnom stitirao, povlačeći se pred argumentima, barem fizički, jačeg.

DIJAMONOLOGIJA

Prva ruka

Koliko znam i koliko mi je poznato, da sada nijedan jedini pisac, a pogotovo dvojica, nije tako dugo i mučno tražio svog junaka, zaludno se bakačući njime; nikome se nikada pronađeni junak nije toliko dugo sakrivaio, izbegavao da se pojavi, čak ni kod slabih, nepouzdatih i neautentičnih pisaca, ostajao po sopstvenoj želji zatvoren između četiri zida, uprkos molbama i tepanjima. Hteo bih znati da li se ikada moglo videti da neki junak izlazi iz svoje namenjene i određene uloge, počinje da zapoveda i teroriše, rukovodi i upravlja čitavim poduhvatom romana i totalno podređuje i preotima slavu drugima, više zaslužnim? Čak i najrazbludniji, najsuroviji, najgori sin poštuje svoje roditelje i kloni se očinske kletve i pretnje. Naš junak se nas ne boji!

Druga ruka

All ovo je specifični...
Prva ruka

Ovo je specifični prostakluk najgore vrste. Kada se jedan junak rodi, stvoren božanskom milošću pisca, on ne sme da stekne takvu nezavisnost da bi mogao uzurpirati svoje autore, on sebe, zajedno sa čitaocima, može zamišljati samo u onim situacijama u koje je autor zamislilo da ga dovede i on može imati samo jedan smisao: onaj koji su autori zamislili. Kada je junak pred autorima živ, zališta živ, njemu ne preostaje ništa drugo nego da se slepo pokorava, da sluša njihove reči, gleda njihove pokrete, reaguje na svaki njihov mig, i teško svakom junaku ako on tako ne postupi. Svako odbijanje poslušnosti se mora odmah kazniti, stabiljka se savija dok je mlada, tako se i junak mora vaspitavati dok je mlad i zelenčav. Uostalom, želim veselog i ornog junaka, a ne plačevnu dušebrižicu zatvorenu između memljivih zidova. Der Held ist heiter — das enting bishar den Tragodiendichtern, pravilno smatraju.

Druga ruka
To je teško i...
Prva ruka

Ako roman nije visoko organizovana literarna tvorevina u kojoj svi moraju znati sve i obavljati zadane radnje, šta je onda? Hoću reći, ako čitalac ima dojam da pisac od početka ne raspolaže gotovo panoramskim uvidom u složenu strukturu duhovne vizije koju namerava oblikovati prema nekim prepoznatljivim graditeljskim principima, i ako ne zapoveda i komanduje junacima poput vojskovođe, može li se njegov proizvod smatrati romanom u barem nekom prihvatljivom smislu?

Druga ruka
Nije baš tako...
Prva ruka

Nema više nagađanja i kukumavčenja, svojim neodlučnim i kenjkavim krasnopisom ti si upropastio jednu glavu, nepovratno uništio goleme količine papira; vreme je za odlučna, vešto smišljena, korisna i efikasna događanja. Da, prijatelju, čvrsta ruka koja vešto i odlučno vodi akciju i raspliće događaje je ona prava stvar koju traže vrli čitaoci. Svrhovitost, odlučna akcija, prepoznatljivost, čvrsta i stabilna priča je potrebna stanovitost svakog dobrog romana. I junak je struktura, dinamički odnos elemenata, i on mora da se kreće u okviru događaja, u ramu pripovedanja o događanju.

Druga ruka
Ovaj junak...
Prva ruka

Ovaj junak će iz kuće izaći milom ili silom, garantiram i potvrđujem, nema kod mene cilemleminopile. Hoću junaka, junačinu, hoću da znam ko je on, šta radi, hoću da ga ubacim u oluje i nepogode života, neću kukavičkog junaka, izoliranoble-dunjavog manijaka, patvoreno čedo patvorenog života, kopiju bledunjavog odraza. Za njegovo nedelanje kriv si ti, tvoja stvarna i izveštačena umišljenost, mirnoća i nesvrhovitost, andeoski raj nedelanja.

Druga ruka
On mi se otlma, živi izvan mog upliva...
Prva ruka

Junak mora slušati pisca, na svako: pis, on mora zašuteti, na svaki mig mahnuti repom poslušnog kučeta. Nema razmaženih junaka: batina je svesmoguće sredstvo, batina sve leči, i zato, kada ga počešem dva-tri puta po leđima, postaće zahvalni medij.

Druga ruka
Batina ima dva kraja, uostalom...
Prva ruka

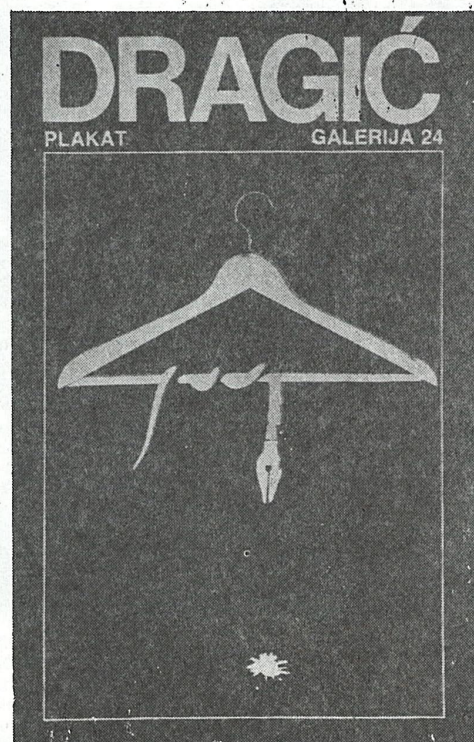
Uostalom, dosta je razglabanja, tvoja nespo-sobnost, nemaštovitost i otezanje su samo podsticaj i impuls da do kraja izvedem smišljenu akciju, bez tvog upliva i znanja, totalno se odreknem tvoje pomoći i bez saosećanja i razmišljanja o eventualnim posledicama izvedem junaka na pripreku let-njeg sunca.

Posle nemile svađe i razilaženja, mogu se sigurnošću posvedočiti da je na vrata razuma zakucala suluda ruka avanture, ali pre njezinog totalnog ispo-ljenja, dnevnička zabeleška Pisareva od 22. juna 1982. godine.

ZAMKA ZA JUNAKA: FATALNA I BLEDUNJAVO-
SETNA R.

Sasvim je razumljivo da svaki čovek, pa i on je čovek, iako je junak, bude zaslepljen, očaran, zgromljen na neki način neljudskom pojavom, mon-strumom lepote fatalne žene. Da bi se junak uhvatio, poput zlatne ribice na udicu, mamac mora bit savršenstvo dovedeno do te tačke koje će biti uvek uznemiravajuće (a žene koje toliko liče na boginje mogu biti samo fatalne i besmrtno). Mamac pretvoren u fatalnu ženu je idealan proizvod stvoren za nebesku preljubu, a muškarci, čak i oni najhrabriji, ne usuđuju se bez drhtanja upuštati u takve ljubavi, a koliko mogu tome odoleti, čak i u onim najtvrdokornijim pokušajima, uopšte nije vredno spomena.

Više nego normalno je, pa i za poverovati, da je u okviru i tami svoje sobe naučio da razaznaje i da sledi, da se plaši i da želi onu vrstu lepote koja se mora nazvati zlokobnom, onu koja je uvek smrtna zamka, onu koja se ne ocrtava ni u idealnom izrazu lica, ni u ogledalu očiju, ni u nežnosti osmeha, ni u nijansiranoj zasenjenosti kapaka: to je stvarna lepota. ali teška i sva od mesa.

Žene, poput ove koja bi trebala da uvede junaka u roman, to jest izvede ga iz kuće, imaju iznenadno dejstvo, magičnu svemoćnost nad ljudima njegovog tipa i karaktera. Oni na prvi pogled naslute ove žene, strasno ih žele, neka fatalna sila privlači ih k njima i uskoro ih tajanstveni afiniteti, sigurne magnetske simpatije, teraju da se neizbežno bace pod noge svog monstrozno idealna, jer samo one mogu da umire vatre koje su se rasplamsale.

Boli me ruka od zapisivanja. Njen miris će ga uzbuđivati i peći, sagnut, ljubice njena stopala. Moliće, taj snažni tvrdoglavi junak, moliće da ga povede sa sobom, da ga vodi na užetu, a ona, lukava mudrica, izigraće tog prepametnog junaka, pokazće mu za trenutak svu njegovu bedu, majušnost i sitničavost, i izdaleka rukovodena dovešće ga pravo pred noge piscima, a on, poslušna i nevina ovčica, janješce (ni luk jeo, ni luk mirisao), moliće da mu se naredi bilo šta, da se pošalje bilo kuda, da krene u neponovljivu avanturu, da pogine zarad nje, da, da, da... i sve zarad nje.

KAD POMISLIM DA SAM I JA VOLEO I VOLIM TE MALE ZLOBNE ZVERI!

Čitaoci dragi, željni senzacije i novih avantura, javljaće se pismima, pisati razglednice, susretati pisce na ulici, usmeno saopštavajući svoje želje i aspiracije u pogledu daljnjeg delanja, i predodređujući njegove postupke, slati ga iz avanture u avanturu. Ah, kako vrii i poštteni čitaoci vole junaka avanturistu kome ni najveća beda i nevolja ne može slomiti vrat!

Dok se Pisarev, vođen svojom ludom i opakom prirodom spremao da izloži sebe pogibelji, tiho sam zviždukao laganu melodiju, opušten i bezbrižan, gospodin na ladanju:

a ni slutiti nisam mogao da

KLUPKO AVANTURE SE ODMOTAVA

(autentično pričanje preživelog Pisareva)

Pre posete lokalima, jer u današnje vreme fatalnih žena za sada ima samo na takvim mestima, pažljivo i dugo sam birao večernje odelo, začušljavao kosu, jednom rečju, pokušavao sam dovesti svoj izgled u sklad sa zakonima kafanskih posetilaca. Prevashodni zadatak mi je bio osvojiti takvu ženu na prvi pogled, ne dozvoliti joj da gleda dva puta, nagovoriti je i zaintrigirati za opasan poduhvat. Oko deset sati navečer, posle bezbrojnih poseta raznoraznim restoranima, bez sumnje: više nego neuspešnih, uleteo sam bez razmišljanja u kafanu klasičnog tipa, koja cenama i uslugama privlači tipove plićih džepova, tanjih budelara, koji žele i obožavaju za male pare dosta popiti bez obzira na

kvalitet. Kako sam brzo uleteo unutra, još brže sam mogao izleteti napolje, naime, nekakav pijanac je pokušavao napustiti lokal četvoronoške, pretpostavljam da je to bila njegova vrhunska tačka te večeri, dok su ga drugi bodrili psovkama i raznim dobacivanjima (čudnog li navijanja). Nije se udostojio da primi moje izvinjenje zbog ometanja, a takode nije našao za shodno ni da se sam izvini, mada sam

mu na usnama video neku molbu, no na uveravanje vlasnika restorana, shvatio sam da me je želeo isposovati. Iznerviran, na brzinu sam odabrao sto, treći po redu od nagorele i počadavale peći, konstatajući, ipak prekasno, da je neobično visok i da me prisiljava da sedim kako on želi. Iznad glave mi je visio luster od poslaganih jelenskih rogova, verovatno zarad intimne atmosfere, ali sam se osećao tako kao da sam progutao njegov drveni prečnik od oko dva metra. Pogledom sam tražio žensko biće, požurujući konobara da mi što pre donese piće (da utopim tugu neuspaha i zaboravim izgled ove rupe), jer bivalo je sve bučnije i toplije za sedenje. Kao jedini rashladni uređaj služile su flaše koje su neštedimice i u neograničenim količinama letele oko glava, mada je kao efikasno sredstvo mogao poslužiti roj muva za svakim stolom.

U jednom jedinom trenutku sam posumnjao u svrhovitost i sveopštu korist misije koju sam preduzeo, poplašen teretom odgovornosti na mojim plećima, no sumnje je nestalo, poput kratkotrajne letnje magle, kada sam za stolom u uglu video neobičnu gužvu (samo fatalne i izuzetne žene mogu stvoriti gužvu okupljajući oko sebe muškarčine željne iskušavanja) i kada je u jednom trenutku izronila glava posvećene. (Zanemario sam činjenicu da je grozomornim glasom rekla tako profanu i isprostituisanu rečenicu: Očeš doneti dva piva.) Kolena su mi zadrhtala, već sam jasno, potpuno svestan i ne baš sasvim trezan, video kako junaka držim potpuno u svojim rukama (za inat Petrinoviću). Od nje me je delilo svega desetak stolova i dvadesetak snažnih muških pleća. Pisarev, pomislio sam, za tebe, u ovom trenutku, ne postoje prepreke, odgurnuo sam bučno stolicu, na jedvite jade i sto, pet snažnih ramena, a onda sam naleteo na ruku, zapravo nečiju ispruženu pesnicu. Koja li budala samo ovako nezgodno maše rukama, ne razmišljajući o posledicama? Noge su mi pokleknule, no iskoristio sam trenutak slabosti da padnem pravo na nju, o obožavana, pomislio sam. Setna R. me je meko primila u svoj zagrljaj i ja sam hitro zavukao ruku

(Horrible dictu, ali: što je bilo dozvoljeno starim Grcima da kažu i ispričaju, to nama više ne priliči, Petrinović je prekinuo daljnje pričanje Pisareva, ne želeći da ga zapiše, imajući na umu pouku iz family - Shakespeare, da se neke reči i neki opisi »U PORODIČNOM KRUGU, IZ PRISTOJNOSTI, NE MOGU GLASNO PROČITATI«, a znajući da se pojedine stvari uveličavaju i još više preobličavaju)

Ma koliko neke stvari, neki predmeti i neki ljudi bili daleko od nas, oni se, verovatno, nikad ne zaboravljaju, kao što Pisarev ne može zaboraviti izgled kobne žene čiji mu lik neprestano igra pred očima.

LA BELLE DAME

Bleda od zimske zore, belja od voska voštana, obučena u dugu crnu tuniku na kojoj behu zlatu izvezeni raznorazni ukrasi: u struku je bila stegnuta pojasom od dragog kamenja. Njen vrat i ruke bili su otkriveni, kosa joj je bila raspuštena i rasuta po ramenima u savršenom redu, u očima je sjao izraz žudnje, a celokupno njeno držanje bilo je stvoreno da izazove poštovanje i divljenje onoga ko gleda. Istovremeno okretna i mesnata, snažna i gipka kao panter, bila je otelovljenje goruće čulnosti koja se pali samo na vatri obostrane ljubavi. Prezir, ironija, okrutnost čitali su se na tom licu koje je bilo neverovatno lepo. To je bilo nešto pakleno i divno. Kada sam ugledao lice te žene... bogate, zrele i srdite lepote, i kada sam otkrio da su njena usta mirisna kao vinograd (avaj, bilo je kasno), vinograd sa pticama na svakom čokotu, i čulna zmija strasti koja se sakrila između lepote njenih slepoočnica i njenih divnih i dubokih zaljubljenih kapaka počela je da me obavija, davi, guši. Postavite je na trenutak pored jedne od onih čistih grčkih boginja ili lepih žena antike: oh, kako bi one bile uznemirene tom lepotom u koju se pretopila duša sa svojim bolestima. Sve misli i sve iskustvo sveta ostavili su tu svoj pečat.

Opijeni Pisarev nije shvatao, nije znao da je na pragu

VELIKA NEVOLJA

